

Afz. NGV afd. Utrecht
Vogelaarsweide 3
3437 DD Nieuwegein

TNT Post
Port betaald
Port Payé
Pays-Bas

1917 Kiesgerechtigde vrouwen voor het stembureau in gemeentehuis Abcoude

www.ontdekjouwverhaal.nl

Stichtse Heraut

Tijdschrift van de NGV afdeling Utrecht

32e Jaargang, nummer 4 – november 2020

De STICHTSE HERAUT verschijnt in februari, april, augustus en november.
ISSN nummer 2542-4076

Bijdragen voor het volgende nummer, zo mogelijk met een illustratie, worden gaarne ingewacht één maand voor verschijning (lieftst per e-mail).

Voor niet ondertekende artikelen is de redactie verantwoordelijk.

Overname van artikelen is toegestaan mits de bron vermeld wordt.

De STICHTSE HERAUT wordt verspreid naar alle leden van de NGV afd. Utrecht. Zij die geen lid zijn van de NGV, kunnen zich op de STICHTSE HERAUT abonneren tegen betaling van € 11,00 per jaar. Opgave bij de penningmeester (adres z.o.z.).

NGV afd. UTRECHT (regio Woerden > Wijk bij Duurstede en Ronde Venen > Vianen)
Afdelingsavonden: elke 2e woensdag van de maand, met uitzondering van de zomermaanden (verdere informatie op de binnenzijde van de omslag).

Website: <https://ontdekjouwverhaal.nl/onze-afdelingen/utrecht/>

Voor afdelingsnieuws: registreer u op <https://ontdekjouwverhaal.nl/registration/>

Voor adreswijzigingen en informatie over het lidmaatschap van de NGV gelieve u zich te wenden tot: NGV, Postbus 50, 3980 CB Bunnik, of per e-mail: info@ngv.nl.

LIJST DER KIEZERS

van

Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,

van de Provinciale Staten en van
den Gemeenteraad.

Vastgesteld door

Burgemeester en Wethouders der gemeente UTRECHT,

Volgnummer	NAAM	VOORNAMEN	Jaar	Stem	Opmerking
1	van der	Landst			
2	van der	Landst			
3	van der	Landst			
4	van der	Landst			
5	van der	Landst			
6	van der	Landst			
7	van der	Landst			
8	van der	Landst			
9	van der	Landst			
10	van der	Landst			
11	van der	Landst			
12	van der	Landst			
13	van der	Landst			
14	van der	Landst			
15	van der	Landst			
16	van der	Landst			
17	van der	Landst			
18	van der	Landst			
19	van der	Landst			
20	van der	Landst			
21	van der	Landst			
22	van der	Landst			
23	van der	Landst			
24	van der	Landst			
25	van der	Landst			
26	van der	Landst			
27	van der	Landst			
28	van der	Landst			
29	van der	Landst			
30	van der	Landst			
31	van der	Landst			
32	van der	Landst			
33	van der	Landst			
34	van der	Landst			
35	van der	Landst			
36	van der	Landst			
37	van der	Landst			
38	van der	Landst			
39	van der	Landst			
40	van der	Landst			
41	van der	Landst			
42	van der	Landst			
43	van der	Landst			
44	van der	Landst			
45	van der	Landst			
46	van der	Landst			
47	van der	Landst			
48	van der	Landst			
49	van der	Landst			
50	van der	Landst			
51	van der	Landst			
52	van der	Landst			
53	van der	Landst			
54	van der	Landst			
55	van der	Landst			
56	van der	Landst			
57	van der	Landst			
58	van der	Landst			
59	van der	Landst			
60	van der	Landst			
61	van der	Landst			
62	van der	Landst			
63	van der	Landst			
64	van der	Landst			
65	van der	Landst			
66	van der	Landst			
67	van der	Landst			
68	van der	Landst			
69	van der	Landst			
70	van der	Landst			
71	van der	Landst			
72	van der	Landst			
73	van der	Landst			
74	van der	Landst			
75	van der	Landst			
76	van der	Landst			
77	van der	Landst			
78	van der	Landst			
79	van der	Landst			
80	van der	Landst			
81	van der	Landst			
82	van der	Landst			
83	van der	Landst			
84	van der	Landst			
85	van der	Landst			
86	van der	Landst			
87	van der	Landst			
88	van der	Landst			
89	van der	Landst			
90	van der	Landst			
91	van der	Landst			
92	van der	Landst			
93	van der	Landst			
94	van der	Landst			
95	van der	Landst			
96	van der	Landst			
97	van der	Landst			
98	van der	Landst			
99	van der	Landst			
100	van der	Landst			

Vastgesteld den 22 Maart 1917.

Informatiecentrum NGV, Bunnik

UIT ONZE AFDELING

Bijeenkomsten

De bijeenkomsten vinden plaats op de tweede woensdag van de maand in principe in de zaal achter de Tuindorpkerk of in de grote kerkzaal, Prof. Suringarlaan 1 te Utrecht.

In verband met de corona-maatregelen kan uitgeweken worden naar een andere locatie. Hieronder staat bij de datum van de bijeenkomst ook de plaats. Voorlopig is het niet mogelijk gebruik te maken van de helpdesk. De lezingen vangen aan om **20.00 uur**.

Op woensdag 11 november 2020 vindt de Afdelingsledenvergadering plaats, start 19.30 uur. Plaats: Johannescentrum, Moezeldreef 400, Utrecht. Daarna is er weer gelegenheid voor een Tienminutenpraatje over uw genealogisch onderzoek, een speciale vondst, of een bijzondere ervaring. U kunt zich hiervoor opgeven bij Jan Ritsema van Eck bij j.ritsemavaneck@planet.nl Voor de avond zelf graag opgeven bij Marijke Lambermont, secretaris-utr@ngv.nl

Als spreker hebben zich reeds opgegeven: Vincent Langemeijer over 400 jaar familie Langemeyer/Langemeijer

Jan Ritsema van Eck over "Cornelis van Eck als matroos op de bark *Louis*".

Yvonne Jansen over Oorlogsbrieven uit de familie

Woensdag 9 december 2020, in de grote zaal van de Tuindorpkerk, zal Kees Rasch een lezing houden over "Nederlanders in vreemde krijgsdienst, de Zouaven". Zie ook bladzijde 80 in deze Heraut. Voor de avond opgeven bij Marijke Lambermont, secretaris-utr@ngv.nl

Op woensdag 13 januari 2021 zal de eerste bijeenkomst, onder voorbehoud, van 2021 plaatsvinden.

Zie voor de toelichtingen op de lezingen de agenda op de website van de NGV, afdeling Utrecht <https://ontdekjouwverhaal.nl/onze-afdelingen/utrecht/> of op Facebook <https://www.facebook.com/ngv.utr/>

Voorouderspreekuur

in Het Utrechts Archief wordt voorlopig niet gehouden.

Adressen Afdelingsbestuur NGV afd. Utrecht

Voorzitter: Dhr. C.H. de Jong, Park Arenberg 21, 3731 EN De Bilt, tel. 030-2205749, e-mail: voorzitter-utr@ngv.nl

Vice-voorzitter: Mevr. Y.A. Jansen- Linse, Park Arenberg 14, 3731 ES De Bilt, tel. 030-2201049, e-mail: yalinse@planet.nl

Secretaris: Mevr. M.Y.A. Lambermont, Vogelaarsweide 3, 3437 DD Nieuwegein, tel. 030-6048079, e-mail: secretaris-utr@ngv.nl

Penningmeester: Dhr.J.P. Kasius, Warinenpoort 1, 3991 JZ Houten, e-mail: penningmeester-utr@ngv.nl, tel. 06-54308244.

Leden: Mevr. E.P.C.M. Miltenburg, Kaapstander 238, 1671 NV Medemblik, e-mail: emmy.miltenburg@live.nl

Afdelingsafgevaardigden:

J.P. Kasius (afgevaardigde) en Y.A.Jansen-Linse (plaatsvervanger)

Overige functionarissen:

Bibliotheek: vacature

Contactdienst: Mevr. M.Y.A. Lambermont (adres: zie boven)

PR (public relations): Mevr. Y. A. Jansen-Linse (adres: zie boven)

Redactie Stichtse Heraut:

Mevr. Y.A. Jansen-Linse, Mevr. M.Y.A. Lambermont (adres: zie boven), Dhr. R. van der Hof, e-mail: rob@vanderhof.nl

Contactpersonen van de werkgroepen:

Genealogische informatie: Yvonne Jansen- Linse, yalinse@planet.nl

Genealogisch computergebruik: Herman Veerkamp, hermanveerkamp@xs4all.nl.

Lezingen: Mevr. E.P.C.M. Miltenburg (adres: zie boven)

Webmaster: Dhr. Roel Hagen, e-mail: hagro01@hotmail.com

VAN DE REDACTIE

In dit jaar, 2020, zijn er verschillende herdenkingen. Uiteraard de 75-jarige herdenking van de bevrijding in 1945 en De slag bij Waterloo 205 jaar geleden. De Tiendaagse veldtocht 1830/1831 was 90 jaar geleden. In de vorige nummers van de Stichtse Heraut is in dit kader aandacht gegeven aan persoonlijke herinneringen en aan een terugblik op die gebeurtenissen van lang geleden. Er blijkt veel te vinden te zijn over herdenkingen in eerdere jaren, over feestdagen, optochten, redevoeringen, artikelen, pamfletten en brieven. Zo ontstaat een veelkleurige indruk van historische feiten en voorvallen. Voor de genealoog, geïnteresseerd in voorouders, is het boeiend om te zien hoe de tijd was waarin zijn voorgeslacht leefde: welke periode was dat, waar ging de belangstelling naar uit, welke feestdagen werden gevierd, wat werd herdacht en hoe? En soms kunnen we ons voorstellen hoe gebeurtenissen door families en personen zijn ervaren of welke mogelijke impact ze hebben nagelaten.

Elke tijd heeft zijn eigen fascinaties, zoals dat nog steeds het geval is. Ook in deze Stichtse Heraut worden onder andere de onderwerpen herdenking, oorlog en leger belicht vanuit een verschillende invalshoek. Wat dit jaar eveneens een vooraanstaande rol speelt is het corona-virus. De weerslag op het functioneren van het verenigingsleven en het maatschappelijk leven is enorm. De zorg voor de gezondheid groot. Dat doet ons denken aan epidemieën in vroegere tijden. Een voorbeeld van een epidemie is de cholera. Hoe in Utrecht gehandeld werd ten aanzien van de aanpak is te lezen in dit nummer. Genealogie in corona-tijd, hoe die combinatie mogelijk is wordt toegelicht in twee bijdrages.

Getracht wordt in deze bijzondere tijd de onderlinge contacten te stimuleren door de afdelingsbijeenkomsten te organiseren in locaties waar de onderlinge afstand gewaarborgd is. Opgave is verplicht vanwege het vereiste beperkte aantal aanwezigen. De mogelijkheid om elkaar te zien en te luisteren naar een lezing is gelukkig aanwezig: belangrijk om het genealogische gevoel en de genealogische kennis warm te houden! De voor u liggende Heraut heeft een waaier aan bijdrages, waarvoor dank aan de inzenders. Wij hopen u op deze wijze genoeg informatie en plezier te geven!

*Kopij voor de Stichtse Heraut nr.1, februari 2021 graag insturen
vóór 15 januari 2021 naar het redactieadres: yalinse@planet.nl*

VAN DE VOORZITTER

‘Als afdeling Utrecht willen we weer met onze bijeenkomsten beginnen in september’ schreef ik in de vorige Stichtse Heraut. Lange tijd leek het de goede kant op te gaan met het corona-virus, maar langzaam begonnen de aantallen besmettingen weer op te lopen. Net toen er uitzicht leek te zijn dat het leven geleidelijk weer normaal zou worden, werden er nieuwe restricties afgekondigd. Inmiddels zitten we weer in een gedeeltelijke ‘lock-down’. Het is natuurlijk niet te voorspellen hoe lang die gaat duren en ook niet wat er verder nog in het verschiet ligt.

Inmiddels zijn er twee afdelingsbijeenkomsten van het nieuwe seizoen achter de rug; beide in een grotere zaal dan we gewend waren en beide – uiteraard – met inachtneming van de corona-maatregelen. De twee bijeenkomsten telden het maximum aantal deelnemers; we hebben zelfs mensen moeten teleurstellen. Kennelijk was er een grote behoefte weer bij elkaar komen.

Wat er ook gebeuren gaat in de volgende maanden, wij zullen proberen interessante bijeenkomsten te blijven organiseren. Bij voorkeur doen we dat ‘fysiek’, als het niet anders kan ‘digitaal’ en mogelijk met een combinatie van beide. Dat doen we als ondersteuning van het beoefenen van uw en onze hobby. Daar staan we voor als NGV – ook in coronatijd.

Casper de Jong

AFDELINGSNIEUWS

Ledenvergadering afdeling Utrecht 11 november 2020

In verband met de coronamaatregelen en het niet beschikbaar zijn van de kerkzaal van de Tuindorpkerk zal de ledenvergadering plaatsvinden in het **Johannescentrum, Moezeldreef 400, 3561 GD Utrecht**.

Zaal 10/11 (1e verdieping) - er is een lift. Aanvang 19.30 uur

Agenda

1. **Opening**
2. **Ingekomen stukken** en mededelingen
3. **Notulen ledenvergadering 13 november 2019**
(zie Stichtse Heraut nr. 2, april 2020, pag. 31)
4. **a. Jaarverslag 2019** (zie Stichtse Heraut nr. 2, april 2020, pag. 32)
b. Financieel verslag, overzicht (penningmeester)
5. **Begroting 2021**
6. **Verkiezing van de afdelingsafgevaardigden:**
J.P. (Sjack) Kasius, niet herkiesbaar; C.H. (Casper) de Jong, voorzitter afd. Utrecht, stelt zich kandidaat
Y.A. (Yvonne) Jansen-Linse, plaatsvervangend afdelingsafgevaardigde, herkiesbaar
7. **Bestuursverkiezingen**
aftredend volgens rooster zijn:
J.P. (Sjack) Kasius, penningmeester, niet herkiesbaar; naar een opvolger wordt nog gezocht; Sjack is bereid de functie van penningmeester nog enige tijd waar te nemen.
M.Y.A. (Marijke) Lambermont, secretaris, stelt zich herkiesbaar.
E.P.C.M. (Emmy) Miltenburg, stelt wegens verhuizing haar functie als bestuurslid ter beschikking. Het bestuur stelt voor in de vacature te voorzien met de benoeming van J.R. (Jan) Ritsema van Eck.
8. **Voorstel nieuwe locatie afdelingsbijeenkomsten**
9. **Verslag van de bijeenkomst met het HB op 11 november 2020**
10. **Rondvraag en sluiting**

Aansluitend op de ledenvergadering zullen er enkele tienminutenpraatjes worden gehouden door leden. Zie voor sprekers en onderwerpen het linker binnenkaft.

Vertrek als bestuurslid van NGV afdeling Utrecht

Afgelopen mei ben ik samen met mijn echtgenoot naar Medemblik verhuisd, waardoor ik heb besloten te stoppen als bestuurslid omdat de afstand toch wat te groot is. Ik blijf lid van afdeling Utrecht omdat mijn roots in het verre

verleden in Utrecht lagen en ik heb me inmiddels ook aangemeld bij de NGV afdeling Hoorn voor het lidmaatschap.

De periode in het bestuur heb ik als heel prettig en leerzaam ervaren. Wat valt er veel te leren bij zulke ervaren bestuursleden van de NGV afdeling Utrecht. De samenwerking was altijd heel plezierig.

Ook om het afgelopen jubileum mee te maken in de werkgroep, het ontwikkelen van het glossyblad, de gesprekken die ik heb gevoerd met sportclubs, ik heb er van genoten en ook veel van Utrecht opgestoken.

Ik kom zeker af en toe nog naar een lezing in Utrecht en ik wens Jan Ritsema van Eck, mijn opvolger, net zo veel plezier toe als ik heb ervaren.

Emmy Miltenburg

LEZINGEN

Toelichting lezing Zouaven, 9 december a.s. door Kees Rasch

Nederlanders in vreemde krijgsdienst: de Zouaven

In de eerste helft van de 19e eeuw was het grondgebied van het huidige Italië nog in handen van verschillende koninkrijken, hertogdommen, republieken en de Kerkelijke Staat. De Kerkelijke Staat bestond sedert 754 en strekte zich uit van de Adriatische zee in het oosten tot de Tyrreense zee in het westen. De paus was naast kerkelijk leider van de Rooms-Katholieke kerk, ook de wereldlijk heerser van de Kerkelijke Staat.

In de 19e eeuw kregen de liberalen in Europa steeds meer aanhang. Zij kwamen in opstand tegen de autoritaire heersers en streefden naar een grotere mate van vrijheid en welvaart voor het individu. Zij wisten in verschillende landen grondwetten tot stand te brengen.

In diverse staten op het grondgebied van het latere Italië werden deze ideeën bloedig onderdrukt o.a. in de Kerkelijke Staat. In 1848 waren er overal in Europa volksoptstanden. In Italië streefde Giuseppe Garibaldi een republikeinse staat na. Het Koninkrijk Sardinië wist steeds meer staten in te lijven of onder haar gezag te brengen. De Kerkelijke Staat bleef zich echter fel verzetten tegen elke verandering en deed toen de dreiging van bezetting groot werd een oproep aan alle katholieke jongemannen in de wereld om de paus te komen verdedigen.

Vanuit Nederland namen uit het hele land vanaf 1865 ruim 3000 vrijwilligers dienst in het pauselijke leger. Zij werden zouaven genoemd.

Op 9 december 2020 wordt bij de afdeling Utrecht van de NGV een lezing gegeven over het verloop van de strijd voor de Italiaanse eenwording en de betrokkenheid van Nederlandse zouaven. Daarbij zal de spreker ook ingaan op de situatie van de zouaven na hun terugkomst in 1871.

In Vleuten-De Meern hebben 18 soldaten gewoond. Spreker heeft naar hen onderzoek gedaan. In Utrecht en in andere plaatsen van de provincie zijn ook tientallen jongemannen zouaaf geworden. Over hen is genealogisch veel terug te vinden. Waar deze informatie is te vinden zal ook tijdens de lezing worden aangegeven.

Kees Rasch

Samenvatting lezing Waterloo op 9 september 2020

11 september 2020

Waterloo herdenking en herinnering, 1815-2015, Yvonne Jansen

De slag bij Waterloo, 18 juni 1815 neemt een sleutelrol in in het culturele geheugen van West Europa. En is in literatuur en in afbeeldingen veelvuldig weergegeven. Op het bekende schilderij van Jan Willem Pieneman in het Rijksmuseum is de hertog van Wellington in het midden en de prins van Oranje die gewond raakte te herkennen. Toen ik een schilderij zag dat de dag na de slag afbeeldde raakte ik gefascineerd: doden, gewonden, bezoekers, familieleden, hulpverleners, rovers maar geen gevecht meer. Welke plaats had Waterloo in de navolgende tijd gehad?

Toen Napoleon terugkeerde van Elba en een leger verzamelde om de geallieerde landen aan te vallen, de Engelsen, Duitsers en Nederlanders, trok hij richting Brussel op waar de hertog van Wellington was gelegerd. Daar werd bij Waterloo Napoleon verslagen, vooral vanwege het feit dat de Pruisische generaal, Wellington te hulp is geschoten.

Het aantal bezoekers van Waterloo was talrijk: vooral de Engelsen kwamen kijken en schreven journaals en reisverslagen. Daarin werd de rol van de Nederlanders en de Belgen nauwelijks genoemd. In Nederland schreef Jacobus Scheltema daar een reactie op en sindsdien bleef er een stroom van geschriften komen over de werkelijke toedracht van de slag en over de winnaars. In 1817 kwam het eerste monument, een Engelse herinnering en nu staan er 135 monumenten en zuilen. In 1914 werd Waterloo tot beschermd gebied verklaard. Het meest bekende monument is de Leeuwenheuvel die in 1826 werd afgebouwd door toedoen van koning Willem I, op de plaats waar de prins van Oranje gewond werd. Waterloo stond model voor het nationalisme, de ondergang van de tirannie en het drama van de oorlog. Vooral in Nederland droeg de slag bij aan het nationale bewustzijn dat gestimuleerd moest worden nadat in 1813 Nederland een soevereine staat werd. Op de officieel jaarlijks gevierde Waterloodag werd er teruggegrepen op de nationale identiteit, op de prins van Oranje, als held van Waterloo, wiens bloed op Nederlandse grond had gevloeid en zelfs op Willem de Zwijger. Ook vanuit particulier initiatief ontstonden bulletins, feesten, liederen en herdenkingen. In de kerken vond preken plaats waarin de herdenking van de overwinning centraal stond.

In Engeland werd Waterloo herdacht door een jaarlijks banket in in het huis van Wellington, tot zijn dood in 1852. Voor de Fransen was een bezoek aan Waterloo een soort pelgrimstocht, een erkenning van een niet verwerkt traumatisch verleden.

In Waterloo was een druk toeristisch toneel ontstaan met souvenirs, rondleidingen en de verkoop van relieken, die echter ook bleken te zijn nagemaakt, maar zeer in trek waren: het ervaren van een historische sensatie vanwege het plezier in het contact met authentieke overblijfselen. In Nederland duurde het lang voor de oud-strijders werden onderscheiden: pas bij de 50-jarige herdenking werd het Zilveren Kruis uitgereikt aan de Waterloo-veteranen. In 1815 was het Fonds 1815 opgericht waarin de zorg voor behoeftige oud-strijders werd geregeld. Men moest daarvoor vele formulieren invullen en van onbesproken gedrag zijn. Het Fonds bestaat nog steeds maar is opgegaan in een grote koepel met charitatieve doeleinden. Ook plaatselijk waren er vele beloningspenningen en herinneringsmedailles. De oudste Nederlandse Waterloo veteraan overleed in 1894.

In 1890 vond de 75ste herdenking plaats; die in 1915 vond geen doorgang vanwege de eerste Wereld Oorlog. In 1965 werd door toedoen van de Engelsen een herdenking in Waterloo georganiseerd maar omdat Charles de Gaulle sommige onderdelen anti-frans vond, werd het een sober gebeuren. Dat speelde ook nog in 2015 toen België een herdenkingsmunt wilde laten slaan van 2 euro. Er vond wel een grote herdenking plaats waar de slag werd nagespeeld door 6500 figuranten en 300 paarden. De nazaten van de destijds deelnemende landen werden koninklijk ontvangen!

Bronnen:

In het archief van Amsterdam is het Archief Fonds 1815 te raadplegen. Er zijn veel plaatselijke commissies geweest van dit Fonds.

In de bibliotheek van het Utrechts Archief is te vinden: een kopie van een Register van opgaven van verminkten en infermen uit de stad Utrecht ten gevolge van de Slag bij Waterloo. Alfabetische lijst van 103 mannen met geboortedata en data van overlijden.

Gemeente Archief Amsterdam, Archief Fonds ter aanmoediging en ondersteuning van den gewapenden dienst in den Nederlanden, inv.nr. 732-748.

Boeken:

Onze Slag bij Waterloo, Louis Ph. Sloos

Waterloo 1815-2015, Europa uitgedaagd, catalogus

Voor Napoleon, Hollanders in Oorlogstijd 1792-1815, Mark van Hattem e.a.

Relics and memorials of the Battles of 1815 in Belgium
Antihelden, Joost Welten

Gens Nostra nr. 5/6 2015 en nr. 11 2015 en Gen. Jg 20, nr 4, december 2015

TIJDSCHRIFTENNIEUWS

door Hetty Venema

Cronyck de Geyn, jg. 42, nr. 3-2020

(cronyckdegyn@museumwarsenhoeck.nl), Dr. P.D. 't Hart, Renée Blom: Cholera en Covid-19; ongrijpbare epidemieën [cholera-epidemie in 1866, verslag van de Jutphase arts Teljer in 1866; in 1830 kwam vanuit Bengalen in India via Rusland de cholera asiatica en een jaar later was West-Europa aangetast; de zuiverende werking van chloor in 1800; cholera besmetting via drinkwater in 1850. Een boeiend en herkenbaar verhaal]; Rina Copier van den End: Goede verbinding voor Amsterdam naar grote rivieren [de Keulse Vaart was geen rivier of kanaal maar een waterweg, een route over water, maar wel jarenlang een verbinding tussen de twee handelssteden Amsterdam en Keulen, in 1815 moesten grote schepen vanaf Amsterdam naar het Rijnland

nog zeilend over de Zuiderzee naar Muiden om de Vecht op te varen]; Renée Blom: Binnenvaart verdient nog meer waardering, André van Schie vertrekt als directeur van Museumwerf; Jaap Boersema: Voorhaven Koninginnesluis (deel 2) – het vernieuwde remmingwerk; Jacques Lemmink: Moonwalking op de Malapert, relaas van een beroemde maar relatief onbekende Malapert [de nieuwsgierige lezer wordt geadviseerd zich tijdens een heldere nacht te richten op een volle, bij voorkeur supermaan. In de nabijheid van de zuidpool van de maan ligt een inslagkrater met een diameter van 69 km. Met een voor Nieuwegeiners wel heel bekende naam: Malapert! Charles Malapert is geboren in 1581 en komt uit een aanzienlijke familie in Bergen Henegouwen (Mons). Met een uitgebreide beschrijving van het gezin]; Bart Jan Damstra: (Bijna) verdwenen erfgoed, Damsluisjes in de inundatiekade van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, onderdelen op het tracé van de Inundatiekade uit 1870[fort Vreeswijk, damsluis nabij de Hollandhaven, fort Jutphaas en meer].

De Biltse Grift, jg. 29, nr. 3, september 2020 (historischekringdebilt.nl), Dick Berents, Keizerin Mathilde en De Bilt [o.a. een misvatting over de datum van het ontstaan van het klooster]; Kees Floor: Biltse sluiswachters in de twintigste eeuw van Grevengoed, watergraaf Twiss, timmerman Van Santen, sluiswachter Hannes Cardol. Hannes was als sluiswachter weinig actief en hield zich niet aan de geldige instructies, zijn opvolger werd J. Spies; verder een lijstje met namen van de pachters]; Leo Vlodorp: Kroniek van De Bilt van het jaar 2019; Abe Postema: De Bilt toen en nu: Burgemeester De Withstraat; Wim Krommenhoek: Kunst in De Bilt: een reis langs beelden in onze gemeente 6 [grondwerker en een reliëf in de hal van het RIVM van Pieter d'Hont; de aap, Jenner en zoon en ratten van Arie Teeuwisse]; Loes Meijer-Ott: Dingen die voorbijgaan[buitenspelen, 'pim, pam, pet', verstoppertje, kleppen, hoelahepen].

Leusden Toen, jg. 36, nr. 3, augustus 2020 (historieleusden.nl; boeken.historieleusden.nl), Krijn van Otterloo: 'de Mossel' in een veranderd landschap, boerderij de Mossel aan de Driftakkerweg in Leusden [begin jaren '90 werd er een op- en afrit op de A28 gerealiseerd die dwars over de landerijen van die boerderij werden aangelegd. Evert van Daatselaar, zoon van de laatste boer op de Mossel legde alles vast op camera]; Frans van Loenen: Kwaliteit in onze reclame: Groentehandel van vader op zoon [Aalt van der Hoef senior en junior, groentemannen in hart en nieren]; Lia van Burgsteden: Oldenbarnevelts 70^e verjaardagsfeestje [volgens het nieuwe boek van Jan Niessen zou dokter Sael in 1617 op de 70^e verjaardag van Oldenbarnvelt zijn geweest. Hendrick Sael was eigenaar van Groot Zandbrink, de erfenis van Zandbrink en de invloed van Oldenbarnevelt op de familie Sael];

Ria Kotes: Over paden en Lanen valt te twisten [straatnamencommissie]; Wim van Nimwegen, Joep van Burgsteden en Gerrit van Bekkum: Monniken op Groot Hof in Kallenbroek en in Harderwijk [Godfried van Bouillon in 1099, paus Paschalis II, Maltezer Ridders op Rhodos in Malta, kloosters in Europa, een hospitaal in Kallenbroek en in Horst bij Ermelo in 1383, in 1882 werden bij boerderij Groot Hof skeletdelen gevonden van 11 personen en in 1930 nog eens zes geraamten uit ongeveer het jaar 1425].

Rond Leidsche Rijn & Vleutensche Wetering, jg. 40, nr. 2, juni 2020 (histvervdmh.nl), Jan Schutte: Vrijwilligers: Paul (overleden 2007) en Nel de Rooij-Goes; Evalien van 't Veen: Vervlogen tijden vastgelegd door Chris Schut: een vroegere dorpsbewoner (2), Blik op Leidse Rijn door de tekenaar, kunstenaar Chris Schut (1912-2000) [Chris Schut maakte tekeningen voor een boekenserie, waaronder het deel 'Gezichten langs de Oude Rijn' (Leidse Rijn), boerderij Vleuterweide, Beefland, Stadsdam met sluiswachtershuisje en café. In dit blad staan 19 prachtige tekeningen]; Jène van Moorsel en Elly Cohen: De Haar onthuld (7), de geschiedenis van het dorp Haarzuilens [de relatie tussen kapel-dorp, tussen bewoners van het dorp en de Heer van Haar, bewoning, de kapel als varkensstal]; Klassen- en groepsfoto's: St. Bonifatiuschool in Haarzuilens [graag namen van de kinderen en leerkrachten]; Arnold van Dijk: Een onterechte liquidatie?, NSB'er Hendrik van der Grift werd maandagavond 9 oktober 1944 doodgeschoten in zijn keuken, waarschijnlijk omdat hij zijn lidmaatschap bij de NSB had opgezegd, zijn drie huisgenoten bleven ongedeerd; Carla Schoof: Ondergronds verleden (40): een 9^e-eeuws melktandje in het Maximapark? Veronique Voorn-Verkleij: Uit de oude doos (18), Bevrijdingsfeest in Vleuten 1945 [Antoon Bransen verkleed als Russische soldaat en oom Cor Bransen als Hitler]; C.W.M. (Kees) Rasch: Een ongelofelijke gebeurtenis, dagboek van een slachtoffer van de razzia Rotterdam, 10 en 11 november 1944 (1), Clement van Dijk schreef maart 1996 een voorwoord bij zijn dagboek over de dwangarbeid die hij in de winter en voorjaar van 1945 in Duitsland moest verrichten; Herman van Noordenburg: Herinneringen aan Vleuterweide (9), Zand [jeugtherinneringen op een warme julidag spelen met een lepel in de klei]; Een gedicht van Wim van Miltenburg over de Vleuterweideweg richting Harmelen; C.W.M. (Kees) Rasch: Het Romeinse Rijk (12): Ziekten en Pandemieën, [de rol van artsen en de uitbraak van besmettelijke ziekten in het Romeinse Rijk]; Veronique Voorn-Verkleij: Onze Monumenten, een rondje langs tuinderswoningen in het voormalig tuinbouwgebied [Alendorperweg, 't Zand en Utrechtseweg]; Arnold van Dijk: Terug naar Vleuten (23), Voetbalkamp (1967); Ton H.M. van Schaik: Van over het kanaal, Anafora [restaurant in het Maximapark en de betekenis van deze naam].

Rond Leidsche Rijn & Vleutensche Wetering, jg. 40, nr. 3, september 2020 (histvervdmh.nl), Jan Schutte: Vrijwilligers: Peter C. de Vries over de eerste jaren van onze vereniging; Ton H.M. van Schaik: Een Vleutense abt van Koningshoeven, Dom Willibrord van Dijk: vernieuwer die zelf een ouderwetse trappist bleef [Arnold van Dijk, oomzegger van dom Willibrord heeft een biografie van de abt geschreven 'Hoge idealen, nederige aanvaarding; Willibrord van Dijk en de vernieuwing van het kloosterleven', uitgeverij Valkhof Pers, isbn-nummer: 978 905 625 5190]; Klassen- en groepsfoto's: Pastoor Ohlschool, Vleuten klas 5, 1973-4; Evalien van 't Veen: Vervlogen tijden vastgelegd door Chris Schut: een vroegere dorpsbewoner (3), De oprukkende stad van de tekenaar/kunstenaar Chris Schut [een bijzondere oorlogsanekdote, het werk dat hij maakte over de veranderde stad en wat aan de rand van de stad Utrecht ook wel als de oprukkende stad werd ervaren]; C.W.M. (Kees) Rasch: De klokkenroef in 1943 (1), de roef van kerkklokken heeft in 1943 in alle kerken van Vleuten, De Meern en Haarzuilens plaatsgevonden]; Arnold van Dijk: Terug naar Vleuten (24), Juffrouw Witkamp; Clement van Dijk: Dagboek van een slachtoffer van de razzia Rotterdam, 10 en 11 november 1944 (2), Te werk gesteld in Duitsland [Clement liep van Rotterdam naar kamp Amersfoort, de treinreis naar Essen, de werkzaamheden in Duitsland]; Jan Schutte: Vaderlandse geschiedenis (31), Het koninkrijk der Nederlanden 1812: Gijsbert Karel van Hogendorp, de Franse bezetter, koning Willem I. Veronique Voorn-Verkleij: Uit de oude doos (19), familie Van Selm op boerderij den Engh (zie ook Tips en Weetjes in dit blad); Ton H.M. van Schaik: Van over het kanaal, Het eerste monument [rond 1300 had je in Utrecht de Fresingers (schepenpartij) en de Lichtenbergers, de pro-Hollandse partij, bisschop Willem II Berthout van Mechelen was een Fresinger, waardoor hij in oorlog raakte met zijn eigen stad Utrecht. Hij stierf in het harnas. Zijn dood maakte veel indruk en als verzoening richtten Utrechters op de plaats des onheils een stenen kruis op].

TIPS EN WEETJES

door Hetty Venema en Yvonne Jansen

Epidemieën van Nederland In het NGV/Kwartier van Nijmegen, jg 30, nr. 3 augustus 2020, een goed verhaal en een handig lijstje, geschreven door Yolanda Lippens.

Internaten: Wierookwijnwaterenworstenbroodjes.nl/internaten, over lulletjespap, kattenkwaad, eenzaamheid, pesterijen en opspelende hormonen. Een jaar geleden bracht het BHIC alle rooms-katholieke onderwijsinternaten in kaart met foto's en verhalen. [afdelingsblad NGV/ langs Peel en Maas, jg.29, augustus 2020 door Margot America].

Taal: 15 eeuwen Nederlandse taal beschrijft de evolutie van de Nederlandse taal. Ieder hoofdstuk begint met een korte beschrijving van de taalcontacten in een bepaalde periode en de belangrijkste maatschappelijke veranderingen in die tijd. Daarna lezen we hoe klanken, vormen, woordvormingen en zinsbouw hierdoor zijn beïnvloed. Eén ding is duidelijk: het Nederlands heeft altijd opengestaan voor invloeden van buiten; migratie en taalcontact zijn drijvende factoren voor taalverandering. Uitgeverij Sterck & de Vreese [meertens.knaw].

Van Selm: oproep vanuit Hamilton, Nieuw-Zeeland over familie Van Selm van boerderij Den Engh in Vleuten (1926). In het tijdschrift Rond Leidsche Rijn & Vleutensche Wetering van september 2020, zie Tijdschriftennieuws in dit blad, wordt door Alieda Brooks-van Selm gevraagd naar namen die op de foto in het betreffende blad staan.

Overzicht met links naar archieven, waar vind ik wat ik zoek? Genealix.nl heeft 160.000 links naar Nederlandse archieven sinds eind mei 2020. [GEM, jg. 28, nr. 3, augustus 2020].

Uit in het Utrechtse:

Broederschapshuisjes, vanaf 2 juni zijn de Broederschapshuisjes in Vleuten weer geopend. Spontaan langskomen mag, maar met de anderhalve meter regel is het handiger u aan te melden via museum@histvervdmh.nl.

Code donkerrood: op 5 november 2020 wordt een lezing gehouden door Gerard van der Schrier (KNMI) en René de Kam (Centraal Museum): met als titel Code donkerrood, over 1 augustus 1674, het instorten van het schip van de Dom. Wat gebeurde er daadwerkelijk op die avond? Opgeven via activiteiten@histvervdmh.nl. Adres: Dorpsstraat1 in Vleuten, leden € 2.50, niet leden € 5,00.

De ommuurde stad: In het Centraal Museum te Utrecht is de tentoonstelling te zien: De ommuurde Stad, geschiedenis van een stadsverdediging. Het verhaal beslaat de periode van 1122 tot omstreeks 1830. Nog tot 17 januari 2021 te bezichtigen.

Nacht van de Utrechtse geschiedenis, derde editie: georganiseerd door de Historische Vereniging Oud Utrecht, Het Utrechts Archief en andere instellingen. Op de website staan filmpjes met lezingen [nachtvandeutrechtsegeschiedenis.nl/].

Vikingen in Dorestad: De Historische Kring "Tussen Rijn en Lek" organiseert op dinsdag 10 november een lezing over de Vikingen in Dorestad te Wijk bij Duurstede door Martin Vastenhouw en Luit van der Tuuk. Adres De Open Hof,

Kerkstraatje 4 in Wijk. Opgeven bij: norma.han@casema.nl of per telefoon: 0343-591568.

Via de website van de Vereniging Oud Utrecht is het stegenboek van Bert Poortman te verkrijgen getiteld: van Zwaansteeg tot Achterom. Hij hield op 14 oktober een lezing voor onze afdeling, over de steegjes van Utrecht.

<https://www.oud-utrecht.nl/zoeken?searchword=stegen&searchphrase=all>

Tevens is in te zien het Stegenrapport Oude Stad Utrecht. Dat is de digitale inventarisatie van alle bezochte stegen. Bijna 400 stegen staan in dit rapport, inclusief een situatie en foto's. Stegenrapport Oude Stad Utrecht is alleen digitaal beschikbaar.

Op de Stegenkaart Utrecht is de locatie van de genummerde stegen te vinden. De Stegenkaart Utrecht is bijlage bij het boek en digitaal beschikbaar.

<https://www.oud-utrecht.nl/wat-doen-wij/publicaties/overig-oud-utrecht/479-tussen-zwaansteeg-en-achterom>

Vrije Academie, Online-lezing "Introductie in Genealogie - Hoe verken ik mijn stamboom" door Saskia Poelman op donderdag 19 november 2020 van 11.00 - 12.00 uur en zondag 13 december 2020 van 16.00 - 17.00 uur. De kosten zijn 18,50 euro. Opgeven via www.vrijeacademie.nl

Kijk voor foto's en informatie op de facebookpagina van afdeling Utrecht NGV <https://www.facebook.com/ngv.uttr/>

Wilt u de Stichtse Heraut digitaal ontvangen?

Stuur dan een e-mail aan Toos Greveling, ledenadministratie@ngv.nl

onder vermelding van uw lidnummer, naam, adres, postcode, woonplaats en e-mailadres. U krijgt dan de Stichtse Heraut per e-mail als PDF-bestand toegezonden.

U ontvangt dan geen papieren versie meer. Als u e-mail hebt, krijgt u natuurlijk ook de aankondigingen voor de activiteiten van uw eigen afdeling.

DIVERSEN

Nogmaals Zalen uit Zegveld (2).

Vervolg van de bijdrage in het aprilnummer van de Stichtse Heraut 2020, nr. 4 door Mirjam Rook – van Zwol en Gerrit H. Verwoerd.

Geen gemakkelijke familie! In onze bijdrage van april 2020 is vermeld: IV-3. Hendrick Jacobsz. Zael tr. Marrigje Jansdr van Es. Het huwelijk van Hendrick en Marrigje is afgeleid van een doop in Kockengen (Metje 27 feb 1724; moeder vermeld) en één in Ter Aa (Jacob 12.4.1727; moeder niet vermeld).

In de akte van 7 mei 1730 waarin de kinderen van Hendrick Jacobsz. Zael worden genoemd worden Metje en Jacob niet genoemd. Ook is er geen voogd voor hen aangewezen.

Wij hebben ons – bij nader inzien - teveel laten leiden door de achternaam en het patroniem! De Hendrick die met Marrigje is getrouwd is géén zoon van Jacob Hendricksz. Zael.

‘Onze’ Hendrick Jacobsz. Zael is getrouwd (HV 2 februari 1687 Woerden) met Baertje Jansdr Versloot, dochter van Willem Jansz. Versloot en Annigje Heijndriksdr. Schinkel .

Ten slotte de akte die e.e.a. bewijst en in overeenstemming met de akte van 7 mei 1730 en opgenomen is in ons artikel van april 2020.

Beheersnummer:W179a, Archief: Gerecht Kamerik-en-de-Houtdijken (oud-rechterlijk), Beschrijving index: Schepenakten Kamerik en de Houtdijken, 1758 - 1758, Datum: 21-06-1758.

Inventarisnummer: 983, Aktenummer: 3, (scans 6/7)

Naam:Hendrik Jacobsz Zaal, Woonplaats: Kamerik, Hoedanigheid: huwelijkspartner, erflater, bloedverwant.

Inhoud: “...dat voor ons kwamen Hendrik de Jong en **Willempje Hendriks Zaal**, echtelieden, Willem Looy, zoon van Pieter Looy en **Annigje Hendriks Zaal**, Pieter Verdouw als in huwelijk hebbende Baartje Looy, dochter van de voorn. Pieter Looy en Annigje Hendriks Zaal daar hij blijkens geboorte bij heeft; Hendrik Jansz Hogendoorn, zoon van Jan Hogendoorn en **Johanna Hendriks Zaal**, Lambert Groenendijk en Baartje Jans Hogendoorn, echtelieden, dochter van de voorn. Jan Hogendoorn en **Johanna Hendriks Zaal**, alle resp. kinders, kinds kinderen en erfgenamen van wijlen **Hendrik Jacobsz Zaal** en **Baartje Jans Versloot**, in hun leven echtelieden, dewelke verklaarden te cederen, te transporteren en in volle vrije eigendom over te geven aan en ten behoeve van Aagje Polen van Es, wed. van Teunis Bos, die alhier mede compareerde, de voorz. cessie bekende te accepteren, zeker perceel hooiland, groot of verongeldende voor drie mergen en twee hond, gelegen in Kamerik, enz...”

Optogt te paard naar Huize Zuilen op maandag den 19e Junij 1865

ter gelegenheid ter plechtige en dankbare herdenking van Nederlands verlossing bij Waterloo.

door Yvonne Jansen - Linse

Utrechts Archief, toegang 76, Huis Zuilen, inv.nr.1249, stukken betreffende een optocht te paard te Westbroek.

Brief van Burgemeester Lagerweij 8 juni 1865. Gericht aan de weledelgeboren heer van het Huis Zuilen met het verzoek hun optocht te mogen maken, als

leden van het bestuur, vanwege de gelukkige verlossing bij Waterloo, met een optocht te paard, en het verzoek op welk uur de cavaleristen ontvangen kunnen worden. Het gaat om 50 personen, schrijft hij in een tweede brief, allen in uniform met de oranjekleuren versierd.

De Burgemeester M. Lagerweij, de Wethouder E. de Groot, het Raadslid Jan Versteeg en de oudstrijder van 1814 tot 1852 J.C. Dorrius gepensioneerd adjudant-Onderofficier, tezamen in een rijtuig.

Voorts de Wethouder L. van der Meent en de Raads-leden G. Wijnen, K. van Zoest en R. Seldenrijk, te paard.

En wijders te paard, (genummerd, 55 namen)

Mattheus de Heus	Johannes Baas Jacobusz
Ruijser voor de wed. J. Neuteboom	Goijert de Waal
Cornelis Lam Janszoon	Egbertus de Groot Ez
Cornelis Wijnen Janszoon	Gijsbert Lam, Standaarddrager
Aalbert Wijnen	Jan Abraham de Kruijff
Gerrit Wijnen Janszoon	Jan Wijnen Az
Cornelis de Groot	Pr. van Winssen
Cornelis Verkerk Ottoszn	Pr. de Waal
Dirk van Zijtveld	A. Donselaar
Allbert van Dijk Jz	Dirk van Dijk Az
Johannes Adrianus van de Bunt	Teunis van Barneveld Tz
Cornelis van de Brink	Hk. Wijnen Az
Johannes Schuurman	Wm. van Oostrum Wmzn
Wouter van Oostrum Woutersz	Willem van Oostrum Woutersz
Carel Schouten	Boshuizen voor wed. D. Schoenmaker
Jacob Baas	Corns. Van den Broek Hz.
Gerrit van der Worp	Jan van Dijk Az
Kors Otten Hendriksz	J.D. Quint
Jacobus Baas Jacobusz	Pieter Schouten
Adrianus Lam	Melcher van den Broek Hz
Jan van Zijtveld vaandeldrager	Jan Willemsen
Jan van Barneveld Tz	Dirk van Rijkel
Otto van Barneveld Tz	Pieter Post
Cornelis van Doorn	Arie Advocaat
Cornelis Otten Hendrz	Corns.Steensbergen
Arie van Doorn	Baltus Schaaïj
Herm. De Haan	Reijer Klarenbeek
Cornelis van Barneveld Janszn	

Cholera in Utrecht

door Yvonne Jansen- Linse

Hoe cholera in 1866 woedde in Utrecht: 1725 doden en achteraf een fooi voor de dokters.

Door een dreigende cholera-epidemie besloot het Utrechtse gemeentebestuur in mei 1866 een aantal evenementen af te gelasten, om verspreiding te voorkomen: de kermis ging niet door, evenals de feestelijkheden rond het 46ste lustrum van de universiteit.

‘Uit overweging, dat de toevloed van personen uit allerlei plaatsen en de met de kermis niet zelden gepaard gaanden uitspattingen, de epidemie ligtelijk konden overbrengen of bevorderen’, staat te lezen in het boek Utrecht bij Gaslicht van A. van Hulzen. Ook het 46ste lustrumfeest van de universiteit werd dat jaar afgelast vanwege de heersende cholera.

Voordat de cholera Utrecht had bereikt, had de stad al een aantal voorzorgsmaatregelen getroffen. De ziekte had in de nazomer van 1865 de eerste slachtoffers in Europa gemaakt, in Zuid-Frankrijk. In oktober 1865 besloot Utrecht al een voormalige cavaleriekazerne aan het Begijnenhof in te richten als cholera-hospitaal. Dit hospitaal had in het verleden al eens dienst gedaan voor de opvang van choleralijders: ook in 1832 en 1848-1849 waren uitbraken geweest.

Uiteindelijk werd Utrecht in 1866 flink geraakt door de epidemie, met name de maanden juni en juli zorgden voor veel slachtoffers. De epidemie was in oktober uitgewoed. Voor zover bekend telde Utrecht 1725 dodelijke slachtoffers. Vooral Wijk C en Wijk M (Lauwerecht en omgeving) hadden het zwaar te verduren.

De Utrechtse gemeenteraad nam op 25 oktober een voorstel aan ‘om een dankzegging aan de artsen vergezeld te doen gaan van eenige vereering in geld’. Want daar was iedereen het wel over eens: de Utrechtse geneesheren waren dag en nacht in touw geweest om choleralijders te helpen. Iedere dokter kreeg een extraatje van 25 gulden uit de gemeentekas. Dat viel niet bij iedere dokter in goede aarde, schrijft

**AZIATISCHE
CHOLERA.**

Wegens mogelijk gevaar van besmetting met Aziatische Cholera wordt **met den meesten ernst gewaarschuwd** tegen het water in de rivieren, vaarten, grachten en andere waterloopen.

Dit water moet niet worden gedronken dan goed gekookt, en moet niet worden gebruikt voor wasschen, spoelen of schrobben.

Men moet ook geen ongekookte melk gebruiken en geen rauwe groenten, noch ongeschildte vruchten eten.

Men zij hoogst voorzichtig met het gebruik van alcoholische dranken en van onrijpe vruchten.

UTRECHT, 1 September 1909.
De Burgemeester van Utrecht,
A. F. VAN LYNDEN.

Van Hulzen: 'Al was het geld toen veel meer waard dan nu, toch voelden sommige artsen zich zo beledigd, dat zij deze fooi terugstuurden'. (Jeroen Kreule, internet, op 05-04-20)

Zie voor uitgebreide informatie het boek Utrecht en de Cholera, door P.D.'t Hart, 1990, in de reeks Stichtse Historische Reeks nr. 15. Hierin staat een aantal tabellen over de bevolking van Utrecht van 1826 tot 1899, spreiding van inwonersaantallen over de wijken, het aantal patiënten en doden, ook in procenten van het aantal inwoners per wijk, het aantal zieken dat genas.

Genealogie in coronatijd en Het Staatse Leger

door Hetty Venema

Waarom Het Staatse Leger? Wel, bij tenminste twee generaties voorouders (Joannes waarschijnlijk 1735- ?) en (Gijsbertus 1761-1834), van schoonzoon Peter Gielisse komen (Waalse) dragonders en een kurassier voor. Dank zij Peters nichtje Barbara heb ik een mooie, maar weliswaar kale, stamboom Gielisse. Als genealoog wil je toch zo'n kale boom aankleden én de data controleren. En daar is deze coronaperiode uitermate geschikt voor. En zo ben ik aangekomen bij Gijsbertus, soldaat, dragonder en kurassier.

Bij een dragonder had ik een voorstelling van een persoon met een enorme afmeting, maar dank zij google en wikipedia weet ik nu dat dragonders infanteristen waren die te paard snel voor verplaatsbare vuurkracht konden zorgen, maar vochten op de grond.

Sinds 1672 waren zij ingedeeld bij de cavalerie en permanent onderdeel van het Staatse Leger. Een kurassier was een zwaar bewapend cavaleriesoldaat te paard die een borstharnas (kuras) droeg. Kurassiers waren op het slagveld de zwaarste eenheid, in taak en impact vergelijkbaar met de huidige tankdivisies. Het Staatse Leger was het leger van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden van 1575 tot aan de oprichting van de Bataafse Republiek in 1795.

De helft van de soldaten bestond uit Nederlanders. De andere helft uit Duitsers, Engelsen, Schotten, Fransen en soms ook Zwitsers en Zweden. Het werven van soldaten vond plaats aan het einde van een winter en in de landstreek van een garnizoensplaats. Hierdoor kreeg men meer

saamhorigheid. De minimale leeftijd was 18 jaar, ongehuwd, bekwaam tot dienst en vrij van ziekte en gebreken. Men tekende voor 6 jaar. Om beroepssoldaat te worden had men een avontuurlijke instelling nodig of vaderlandsliefde, soms had men een criminele achtergrond. Maar het belangrijkste zal het vaste inkomen zijn geweest.

Een dragonder verdiende in 1742 ongeveer 209 gulden, hiervan moest hij ook het paard verzorgen. Het paard kreeg 16 pond hooi en drie bossen stro per dag. De dagelijkse zorg voor het paard vergde veel tijd van de dragonder. Hij droeg hierbij aangepaste kleding en een muts. Bij marcherende troepen werd de foerage verzorgd door de legereenheid. Een soldaat kreeg 1 kan bier, 2 pond brood en een kwart pond boter of spek per dag. Inkwartiering werd geregeld en betaald door de staat of garnizoensplaats, wat er meestal op neer kwam dat twee man 1 bed deelden. In oorlogstijd haalde men extra inkomen door plunderingen.

In 1748 op het hoogtepunt van de oorlog beschikte het Staatse Leger over eigen manschappen en manschappen van buitenlandse beroepslegers in tijdelijke dienst. Na het tekenen van het vredesakkoord op 17 oktober 1748 (tweede Vrede van Aken, na het beëindigen van de Oostenrijkse Successie oorlog) ontsloeg men in fasen de huurlingenlegers, zodat er in 1772 nog uitsluitend eigen troepen (Nationale Regimenten) waren. Het merendeel van de Waalse dragonders waren katholiek, de officieren hervormd of luthers. [De Waalse Dragonders, W.J. Zevenboom, Hoorn, april 2008].

Maar dit alles was verleden tijd toen Gijsbertus Gielisse rond 1760 werd geboren in Wamel. Dit stond tenminste in zijn overlijdensakte (Den Bosch, 1 oktober 1834) geschreven. In het Gelders Archief gezocht in de doopboeken van Wamel. Dit leverde niets op. Wat ook niet kan omdat de doopboeken van Wamel t/m 1760 op internet staan, maar daar kwam ik pas later achter. Dus toen het rooms katholieke doopboek Wamel vanaf 1761 doorgebladerd (geldersarchief.nl, bronnen, genealogie, dtb-registers, plaatsnaam, doopboek), bingo. Toen op zoek naar de doop van zijn vrouw Petronilla Smits. In haar overlijdensakte (Den Bosch 19 mei 1854) staat weliswaar haar geboorteplaats Bergen op Zoom en haar leeftijd, maar namen van haar ouders waren onbekend. Een makkie dacht ik, maar dat was niet helemaal waar. Want zoeken in Bergen op Zoom in een bepaalde periode, op familienaam en een halve voornaam met * leverde niets op. Toen heb ik de voornaam weggelaten en bij 'rol' vader ingevuld. Yes. Gelukkig maar 1 Petronilla, gedoopt in 1770. En dank zij de 'vaderrol' ontdekte ik nog een negen jaar oudere zus Joanna.

Het trouwen van Gijsbertus en Petronilla was ook even een dingetje. Ik had als eerste kind van het stel een meisje geboren in 1789 in Bergen op Zoom. Trouwen als 18-jarige is een keurige leeftijd. In 1788 geen trouwen gevonden. Toen langzaam terug in de tijd gebladerd. En, oeps, in het jaar 1786 stond het stel ingeschreven in het hervormde ondertrouwboek van Bergen op Zoom met de aantekening 'beiden roomsch' en 'de geboden moeten ook gaan te Groningen'. Verder staat er geschreven dat Gijsbertus Gillissen, j.m. geboortig van Wamel soldaat is onder het Regiment Orange Stad en Lande, en Orange Drenthe, in de compagnie van den Major A.B.C. van Dongen (zou de broer of zus van Van Dongen de voorletters D.E.F. hebben gekregen?) in quarizoen te Groningen. Petronilla is dus als zestienjarige meegetrokken naar Groningen waar zij trouwden op 5 november 1786. Zestien jaar en trouwen? Dan moet er tussen 1786 en 1789 vast nog een kind zijn geboren. En jawel hoor op 15 juni 1787 werd in Bergen op Zoom Joanna Christina geboren.

En dan was er nog wat verwarring met de overlijdensdatum van Gijsbertus. In Wamel staat op 16 november 1835 geschreven dat hij overleden is in Den Bosch op 1 oktober 1835. In Den Bosch is hij echter overleden op 1 oktober 1834. Dit laatste klopt, want op 21 januari 1835 is de memorie van successie van Gijsbertus. Er waren geen bezittingen. Petronilla verdiende hierna de kost als naaister.

Het was heel normaal dat de vrouw en ev. kinderen bij hun man, vader of zoon in het garnizoen woonden. Was er niet genoeg ruimte in het garnizoen dan werden zij elders gevestigd. De gezinnen vormden een aparte gemeenschap. Garnizoenssteden hadden vaak soldatenhuizen waar 10 tot 14 soldaten gehuisvest waren. Medicus Chr. de Neve schreef dat Bergen op Zoom in 1779: 9 stadswijken met 3.863 inwoners, alsmede een garnizoen met 1.203 militairen, 246 vrouwen en 403 kinderen had. [stamboomduplessis.nl/17-garnizoenstad-bergen-op-zoom].

Fragment genealogie Gijsbertus Gielisse:

Gijsbertus (Gisbert) Gielisse (Gielissen, Gillissen, Gilissen), zoon van Joannes Gielissen en Agnes Moers, gedoopt Wamel [ge] op 20 juli 1761, overleden Den Bosch [nb] op 1 oktober 1834, ondertrouwt Bergen op Zoom op 23 september 1786, trouwt Groningen [gr] op 5 november 1786 met Petronilla (Pitronella, Petronella, Pietronella) Smits (Smids), dochter van Ruthgerus Gerardus Smits en Joanna Margarita Janssen, gedoopt Bergen op Zoom [nb] op 24 april 1770, naaister, overleden Den Bosch [nb] op 19 mei 1854.

Uit het huwelijk van Gijsbertus en Petronilla werden elf kinderen geboren. In 1787 en 1789 in Bergen op Zoom; in 1793 in Maastricht; In 1795 in Zutphen; in 1797 in Bommel of Zaltbommel (niet gevonden); in 1801 in Zutphen; in 1804, 1807, 1808, 1811 en 1814 in Den Bosch.

Beroepen van Gijsbertus: soldaat Groningen [gr] in 1786, onder het Regiment Orange Stad en Lande, en Orange Drenthe, in de Compagnie van den Majoor A.B.C. van Dongen, in garnizoen te Groningen.

In Den Bosch: gepensioneerd soldaat in 1811, gepensioneerd dragonder in 1814, commies stadsbelasting den in 1822 [bossche-encyclopedia.nl; bev.reg.], commies bij de stedelijke belasting in 1833, gepensioneerd kurassier in 1834.

Toen in 1789 het tweede dochttertje werd geboren van Gijsbertus en Petronilla begon de Franse Revolutie: Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap. In 1793 nam stadhouder (1751-1793) Willem V van Oranje-Nassau de benen naar Engeland en eind 1794 trokken de Franse troepen over de bevroren Zuiderzee naar het noorden. In 1795 begon de Bataafse Republiek.

Van de ouders van Gijsbertus Gielisse: Joannes (Johannes, Jean) Gielissen (Gielisse, Ghilissen, Gilissen, Gillissen) waarschijnlijk gedoopt 9 november 1735 in Wolder (Maastricht), parochie H.H. Petrus en Paulus, als zoon van Joannes en Mechteldis Nulants en zijn moeder Agnes (Maria Agnes, Agnetis) Moers (Moors) heb ik tot nu geen gegevens gevonden (al kan ik zonder meer aannemen dat de stamboomgegevens van Barbara juist zijn, want tot en met Gijsbertus klopt alles).

Wel heb ik een tiental kinderen van Joannes en Agnes gevonden: in 1759 in Wolder; in 1761 in Wamel; in 1765 een dochttertje begraven in Wolder; in 1768, 1770 (een tweeling) en 1771 in Maastricht; in 1772 in Bergen op Zoom; in 1775 in Leeuwarden (Leovardia staat er geschreven); in 1778 in Breda. De meeste kinderen heb ik gevonden dankzij het doopboek van de Waalse Dragonders in het Stadsarchief Breda. Prachtig dat de dopen die ergens onderweg hebben plaatsgevonden ingeschreven staan in dit boek, met ook nog eens de geboorteplaats erbij. Dit zal dan ook wel de doopplaats zijn geweest, of de kinderen werden gedoopt door een aalmoezenier. Maar wat een gesjouw zal het geweest zijn voor de moeders, wel of niet in verwachting, met kleine kinderen meesjokken in zo'n peloton, op een kar of in een boot. En zeer waarschijnlijk hebben de dragonders kinderen voor zich op het paard genomen. Maar dan nog.

U leest: er is nog veel spoorwerk te doen. Verbeteringen en/of aanvullingen hoor ik graag: hettyvenema@casema.nl

Corona, en wat nu?

door Yvonne Jansen - Linse

Als je veel thuis bent, ga je zaken aanpakken die er al lang liggen, wachtend op een moment van royale tijd en langere aandacht. Opruimen van stapels en inhoud van kasten bij voorbeeld.

Bij mij gaat het dan ook om het uitzoeken van foto's, het ordenen van vakantiegegevens en, vooral, het bekijken van vele genealogische aantekeningen. Losse papertjes, schriften (ja inderdaad, van lang geleden) met resultaten van archiefonderzoek of van briefwisselingen met verwante andere onderzoekers.

Want het blijkt regelmatig dat er gemeenschappelijke voorouders zijn. Of net niet maar de informatie wil je toch bewaren. Wat doe je met al die gegevens, verzameld in de loop der jaren? Veel gaat de computer in, veel ook niet omdat het erg oude aantekeningen zijn die nu wel heel beperkt overkomen maar destijds met toewijding werden genoteerd.

Zo is er een blaadje met genealogische gegevens van Romeinse keizers, van Nikita Chroesjtsjov, van goden en godinnen van de klassieke oudheid en van allerlei vorsten. En het verzamelen van namen en eigen familierelaties gaat nog steeds door. Natuurlijk kijk ik naar het programma Verborgen Verleden. In de aflevering van Erik van Muiswinkel kwamen namen voor die ook bij mijn voorouders voorkomen. Zo blijken wij ver terug in de middeleeuwen van Roelof van Dalem af te stammen en Jan van Arkel. En dan wil ik uitzoeken hoe precies. Tenslotte zit je afstamming vaak onverwacht vol verrassingen.

Een hedendaags voorbeeld is Boris Johnson, de Engelse Prime minister. Zijn grootvader Johnson was de zoon van een rijke Armeniër, die minister was in het Ottomaanse rijk. Ook heeft Boris Joodse overgrootouders. Tevens stamt hij van Duitse adel af. En, ook een leuk feit, hij stamt af van koning George II van Engeland via een onwettige lijn. Omdat hetzelfde het geval is met de vorige Prime minister, David Cameron, zijn ze in de verte verwant.

In de NRC stond een tijdje geleden een biografisch artikel met als aanhef: *Iedereen heeft verschillende identiteiten. Hoe worden we wie we zijn?* Op basis van stamboom gegevens zou een antwoord kunnen zijn: in elk geval een veelzijdig persoon!

GENEALOGISCHE VRAGEN

Vraag van Leo van Vlodorp

Vraag van Leo van Vlodorp, samensteller van het boek "Bevrijding en Vrijheid", Geef verzetshelden een gezicht en de vrijheid een stem. In Bevrijding en Vrijheid beschrijft Van Vlodorp de personen achter de gevallen Biltse en Bilthovense verzetsstrijders, om daarmee te laten zien wie deze mensen echt waren.

Voor een tentoonstelling in De Bilt en Bilthoven zijn foto's van omgebrachte verzetshelden nodig; die zijn er van iedereen maar niet van Johannes (Jo) Wilhelmus Vermaak, geboren 20 april 1900 en om het leven gebracht op 45 maart 1945. Ondanks uitgebreid zoeken is geen foto gevonden.

De vraag is of iemand een foto heeft of weet waar die te vinden zou zijn? Informatie over familieleden?

l.van.vlodorp@wxs.nl

Vraag van Joop Gentenaar

Al vele jaren ben ik met genealogie bezig. Vaak waren er contacten met andere leden. Een samenwerking waar ik veel aan heb gehad! En ik heb zelf ook aan anderen tips kunnen geven of samen onderzoek kunnen doen.

Graag bied ik mijn hulp aan: via skype is contact goed mogelijk om te overleggen, vragen en onderzoek te bespreken of af te spreken wie iets uitzoekt.

Het maakt niet uit of iemand ervaring heeft of net begint, het gaat om de uitwisseling van gegevens en onderzoeksideeën.

Ik ben vooral in het Utrechtse geïnteresseerd.

Het zou leuk zijn om met iemand in contact te komen!

Mijn e-mailadres is: Joop Gentenaar [<jcgentenaar@gmail.com>](mailto:jcgentenaar@gmail.com)

PALEOGRAFIE

Transcriptie Stichtse Heraut nr. 3 – augustus 2020

seyde leg aff u aeck en nette, off wij sullen
u die doen affleggen, dat Hermen Geurts
daer op het woort vattende seyde steek maer
aff wij sullen buyten de crip om varen in de
kil, en dit geseyt hebbende, heeft eene der
vijff personen off wel de soon van Peter
Wammes voornoemt, genaemt Johannes Wammes
konnen goetvinden met een staek off boom
Hermen Gertsz te slaen, met soo een kragt
dat de selve op sijn schouder comende aen twee
stukken brack, en met het stuk de slag
hervattende, daermede slaende op sijn hooft
waerdoor beduyselt sijnde uyt den aeck in
het water is gevallen, ende soo menigmael
weder boven quam, en naer land vermeynde
te swemmen verschydenen maelen weder terugge
en onder water is gestoten, dat Roeloff van
Blaederen daer op seyde mannen vermoort die
man niet, dat daerop eene van die vijff geweld[e]-
naers vraegde aen de andere soon van Peter
Wammes hebt gij geen mes bij u snijt dien
ouden schelm den bek op, terwijlen Hermen
Geurtsz te lande is gekomen, en daer wesende
nog verschydenen maelen is geslaegen in sijn sijde
totdat ter neder viel, vallende de geweldenaer
alsdoen in die vischaeck, daermede met het
net daerin leggende overvarende naer de
andere zijde, dat Hermen Geurtsz voornoemt

Comparaed, in dien dijn gedenking van die
 burgermeester ende gheschiedt die dierse dorps
 sind wettige ginsten / Verlaetende dat alse dijn
 gedenking gaderade by contere d'interdictie oft
 hertiche vordere van dat d. v. vordere, so hily
 dus en lathing met hem dijn d. vordere medegand
 sloot gheschiedt somme van vordere guld, te
 betale by overde guld en lathing by d'interdictie
 dan, naelroming, end d'andere vordere d'interdictie d'andere
 vordere gheschiedt alle alse guld d'interdictie roepman gheschiedt
 te vordere guld lathing oft d'andere alse by d'andere
 te sader sader van ginst van sader comparand mede
 d'andere clare d'andere vordere contere d'andere
 ondergandte by d'andere d'andere vordere
 ginst d'andere vordere dat so vordere by d'andere vordere
 guld lathing d'andere by d'andere by d'andere dat sader
 comparand alse tot sader sader so sader vordere sader
 d'andere d'andere vordere d'andere sader vordere tot d'andere
 d'andere guld te arse d'andere d'andere vordere
 d'andere dat mine d'andere sader vader d'andere somme
 d'andere d'andere tot d'andere met alle d'andere vordere
 vordere d'andere gheschiedt mine gheschiedt by d'andere by d'andere
 comparand d'andere met d'andere vordere vordere
 guld d'andere sader d'andere sader vader vordere vordere
 guld, mede guld vordere tot d'andere sader
 somme vordere van sader vordere d'andere vordere sader
 ander sader, d'andere d'andere guld, tot sader dat d'andere
 vordere d'andere sader comparand mede tot sader vordere vordere
 sader gheschiedt d'andere d'andere guld, d'andere vordere van sader
 d'andere comparand / d'andere d'andere sader vader d'andere

Bron: HUA, notaris J. van Herwaerden, inv.nr. U003a003, aktenr. 115,
 01-08-1584

INHOUDSOPGAVE

Stichtse Heraut , jaargang 32 nummer 4, november 2020

VAN DE REDACTIE.....	77
VAN DE VOORZITTER.....	78
AFDELINGSNIEUWS	
Agenda Afdelingsverg\dering 11 november 2020.....	79
Vertrek Emmy Mitenburg.....	79
LEZINGEN	
Toelichting lezing Zouaven, 9 dec. a.s. door Kees Rasch.....	80
Samenvatting lezing Waterloo op 9 september 2020.....	81
TIJDSCHRIFTENNIEUWS.....	83
TIPS EN WEETJES.....	86
Wilt U de Stichtse Heraut digitaal ontvangen?.....	88
DIVERSEN	
Aanvulling: Zalen uit Zegveld.....	88
Optocht te paard.....	89
Cholera in Utrecht.....	91
Genealogie in coronatijd.....	92
Corona en wat nu.....	96
GENEALOGISCHE VRAGEN	
Vraag van Leo van Vlodorp.....	97
Vraag van Joop Gentenaar.....	97
PALEOGRAFIE	
Transcriptie Stichtse Heraut nr. 3 – augustus 2020.....	98
Nieuwe opgave.....	99
INHOUDSOPGAVE.....	100